

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Avoimempaa harrastustoimintaa!

Harrastaen tutuksi -hankkeen ideatyöpajat maahanmuuttajanuorille ja vapaa-ajantoimijoille keväällä 2019

Henna Lukkarinen

Yhteisöpedagogi AMK
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(11/2019)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Tekijät: Henna Lukkarinen

Opinnäytetyön nimi: Avoimempaa harrastustoimintaa! Harrastaen tutuksi -hankkeen ideatyöpajat maahanmuuttajanuorille ja vapaa-ajantoimijoille keväällä 2019

Sivumäärä: 28

Työn ohjaaja(t): Jari Klemola, Hanna Mithiku

Työn tilaaja(t): Nuorten Akatemia

Tässä opinnäytetyössä tutkin maahanmuuttajanuorten harrastustoimintaan osallistumista ja mitä ilmiön taustalla on. Tavoitteena on tunnistaa harrastustoiminnan esteitä ja kehittää toimintamalleja, joiden avulla maahanmuuttajanuorten osaamista saadaan paremmin esiin harrastustoiminnan kautta.

Nuorten Akatemia aloitti syksyllä 2018 Harrastaen tutuksi -hankkeen, jonka tavoitteena on Suomeen muuttaneiden nuorten moninaisen osaamisen tunnistaminen ja vahvistaminen sekä osaamisen kanavointi järjestöjen, urheiluseurojen ja muiden vapaa-ajantoimintaa järjestävien tahojen toimintaan. Tässä opinnäytetyössä järjestettiin hankkeeseen ideatyöpajoja 15 - 29-vuotiaille maahanmuuttajanuorille sekä vapaa-ajantoimijoille keväällä 2019.

Nuorten ideatyöpajoja järjestettiin kaksi. Ensimmäinen pidettiin Kuopion Setlementti Puijolan Kompassilla 1.3.2019 ja toinen isompi työpaja oli 24.4.2019 Pohjois-Savon opistolla aikuisten perusopetusryhmässä. Työpajaan osallistuneet nuoret olivat pääasiassa turvapaikanhakijoita. Havainnot joita nuorten työpajasta nousivat olivat melko paljon samassa linjassa, mitä jo olemassa olevan tiedon pohjalta voitiin olettaa. Yli puolet työpajaan osallistuneista nuorista kertoi, että heillä on jokin harrastus. Kuitenkin harrastuksiin osallistumiselle oli myös monia esteitä. Isoimmat syyt harrastamattomuudelle olivat harrastusten korkeat kustannukset, ajanpuute, tiedon puute ja yleinen elämäntilanne.

Vapaa-ajan toimijoille järjestetyssä työpajassa esiteltiin nuorten työpajan tuloksia ja pohdittiin ratkaisuja esiin nousseisiin ongelmiin. Nuorten osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen jäi vielä kehittämisasteelle tässä opinnäytetyössä, eikä siihen löydetty vielä sopivaa mallia. Järjestöissä, urheiluseuroissa ja yhdistyksissä on paljon kehitettävää mm. viestinnässä, jotta tieto harrastusmahdollisuuksista on helpommin saatavilla. Myös yhdenvertaisuuden toteutumista tulisi tarkastella säännöllisesti.

Tämä opinnäytetyö tuotti hankkeelle tietoa ideatyöpajojen kautta ja joitakin ratkaisumalleja esiin nousseisiin ongelmiin. Työpajoista koostettuja havaintoja on hyödynnetty myös Nuorten Akatemian tekemässä Saavutettavan vapaa-ajantoiminnan askeleet -materiaalissa. Harrastaen tutuksi -hanke kestää kevääseen 2020 saakka ja opinnäytetyö toi esille kehitysideoita hankkeen jatkoa ajatellen.

Asiasanat: vapaa-aika, harrastukset, osaaminen, yhdenvertaisuus, kotoutuminen

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme of Civic Activities and Youth Work

Author: Henna Lukkarinen

Title: More open minded activities! "Harrastaen tutuksi" -project workshops for youth immigrants and leisure practitioners in the spring of 2019

Number of Pages: 28

Supervisor(s): Jari Klemola, Hanna Mithiku

Subscriber(s): Youth Academy

This thesis studies the participation in leisure activities of immigrant youth and the phenomenon behind this. The aim is to identify obstacles to participating in leisure activities and to develop better operating models to promote the skills of immigrant youth through the activities.

In the autumn of 2018, the Youth Academy launched the "Harrastaen tutuksi" -project, which aims to identify and validate the diverse skills of young people who have moved to Finland, and to channel knowledge into the activities of organizations, sports clubs and other leisure organizations. During the thesis, in the spring of 2019, project workshops were organized for young immigrants aged 15-29 and for leisure practitioners.

Two workshops were organized for immigrant youth. The first one was held at the Kompassi (part of the Settlement Puijola of Kuopio) on 1st March 2019 and the second was held at Pohjois-Savo college on 24th April 2019 in the Adult Basic Education Group. The young people who participated in the workshop were mainly asylum seekers. The emerged findings in the youth workshops were pretty much in line with what could be expected based on existing knowledge. Over half of the young people who attended the workshop said they had a hobby. However, there were many obstacles to participate in said activities. The main reasons for the lack of activity were the high cost of hobbies, lack of time, lack of information and general life situation.

In the workshop for the leisure practitioners the results of the youth workshops were presented and solutions to the emerged problems were reflected upon. The way to identify and validate the skills of young people is still in a developing stage in this thesis and a suitable model is yet to be found. Organizations, sports clubs and associations have much room for development, for example in the communication, to make information about hobbies more accessible. Equality should also be regularly reviewed.

This thesis provided information for the project through workshops and also some solutions to the problems that came up. The observations from the workshops have also been utilized in the Academy of Youth's Steps to Achieving Leisure Activities -literature. "Harrastaen tutuksi" -project will run until spring 2020 and the thesis presented ideas for development in the continuation of the project.

Keywords: leisure time, activities, skills, equality, integration

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	6
2 TYÖN TILAAJA	7
2.1 Harrastaen tutuksi -hanke	7
2.2 Kuopion Setlementti Puijolan Kompassi	8
3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	9
3.1 Harrastustoiminnan vaikutukset nuoren elämään	9
3.2 Turvapaikanhakija	10
3.3 Kotoutuminen ja kotouttaminen	10
3.4 Osallisuus	11
3.5 Yhdenvertaisuus	12
4 OPINNÄYTETYÖPROSESSI	13
4.1 Menetelmät	13
5 NUORTEN TYÖPAJA	14
5.1 Tulosten analysointi	15
5.2 Nuorten työpajan anti	16
5.3 Haasteet työpajan pitämisessä	18
6 VAPAA-AJAN TOIMIJOIDEN TYÖPAJA	19
6.1 Työpajan kulku	19
6.2 Työpajan anti	20
7 RATKAISUEHDOTUKSET JA KEHITYSIDEAT	21

7.1 Ratkaisuehdotuksia esteiden purkamiseen	21
7.2 Kehitysideat Harrastaen tutuksi -hankkeeseen	22
8 POHDINTA	23
LÄHTEET	25

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on tehty Nuorten Akatemian Harrastaen tutuksi -hankkeeseen, jonka tavoitteena on Suomeen muuttaneiden nuorten osaamisen tunnistaminen, vahvistaminen ja kanavoiminen järjestöjen ja seurojen käyttöön. Harrastustoiminnasta halutaan tehdä aiempaa avoimempaa ja yhdenvertaisempaa. Harrastustoiminnalle koetaan olevan myös monia esteitä ja halusin selvittää mitä nämä esteet todellisuudessa ovat ja miten niitä voidaan purkaa. Harrastuksilla ja liikunnalla on monia hyvinvointia edistäviä vaikutuksia ja olisi tärkeää saada ne kaikkien saataville. Mielekäs vapaa-aika edistää hyvinvointia ja kotoutumista. Harrastusten kautta nuori saa kavereita ja oppii kieltä.

Opinnäytetyössäni keskityn yhteen osaan Harrastaen tutuksi -hanketta, ja se liittyy enemmän hankkeen käynnistymis- ja alkukartoitusvaiheeseen. Työskentelin keväällä 2019 Setlementti Puijolan Kompassilla ja meitä pyydettiin yhteistyökumppaneiksi Harrastaen tutuksi -hankkeeseen. Työparinani toimi Sidekick-hankkeessa työskentelevä Simo Hämäläinen. Tehtävänämmä oli järjestää pohjoissavolaisille maahanmuuttaja- ja turvapaikanhakijanuorille työpajoja, joissa pyrittiin selvittämään millaiseen harrastustoimintaan heillä on kiinnostusta, millaista osaamista nuorilla jo mahdollisesti on ja mitä esteitä harrastustoiminnalle on. Yksi työpaja järjestettiin vapaa-ajan toimijoille. Osallistujat olivat seuratoimijoita, järjestötoimijoita ja kunnan työntekijöitä. Tämän työpajan tarkoituksena oli esitellä nuorten työpajoista esiin nousseita asioita ja haasteita sekä löytää niihin ratkaisuja.

Opinnäytetyön aihe tuli eteeni juuri työni kautta. Keväällä 2019 työskentelin Kompassilla työharjoitteluni ohessa ja sen jälkeen olen ollut vastaanottokeskuksessa ohjaajan työssä tällä hetkellä 8 kuukautta. Olen itse toiminut monessa eri yhdistyksessä aktiivisesti, joten aihe kiinnosti minua henkilökohtaisesti muutenkin.

Kaikkiin kysymyksiin ei tässä opinnäytetyössä saatu vastauksia, mutta Harrastaen tutuksi -hanke jatkuu vielä keväälle 2020, joten toivon huomioistani olevan apua hankkeen jatkoa ajatellen. Opinnäytetyöni tavoitteena oli kerätä tietoa aiheesta olemassa olevan tiedon pohjalta ja työpajojen kautta. Maahanmuuttajanuorten osallisuus oli hyvin tärkeä arvo hankkeessa ja siihen pyrin työpajojen avulla.

2 TYÖN TILAAJA

Tässä luvussa esittelen työn tilaajan ja hankkeen johon opinnäytetyö tehtiin, sekä hankkeessa yhteistyökumppanina toimineen Setlementti Puijolan Kompassin, jonka työntekijänä toimin keväällä 2019.

Opinnäytetyön tilaajana toimi Nuorten Akatemia, joka koordinoi Harrastaen tutuksi -hanketta. Nuorten Akatemia on yhteistyöorganisaatio, jonka tehtävänä on edistää nuorten osallisuutta. Nuorten Akatemian toimintaa rahoittaa suurimmaksi osaksi Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Raha-automaattiyhdistys (nykyään Veikkaus). Lisäksi rahoitusta tulee myös muilta tahoilta esim. Euroopan Unionilta, Liikennevirastosta ja Ulkoasianministeriöstä. Nuorten Akatemian toiminta koostuu projekteista ja rahoitus tulee aina tietyille hankkeelle. (Nuorten Akatemia 2019a.)

Vuoden 2010 strategiassaan Nuorten Akatemia avaa taustalla vaikuttavia arvojaan, joita ovat yhteistyö, vastuu ja rohkeus. Heidän tarkoituksenaan on luoda toimintaa, jossa nuori on vuorovaikutuksessa toisten nuorten ja aikuisten kanssa. Nuorten Akatemia toimii vahvasti yhteistyössä kumppaneidensa kanssa ja tuo palvelut heidän ja nuorten saataville. Vastuulla tarkoitetaan nuoren tukemista ottamaan vastuuta itseltään ja muista. Nuorten akatemia toimii vastuullisesti ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti, yhdenvertaisesti ja saavutettavasti. Nuorten akatemia pyrkii jatkuvasti kehittämään uusia toimintamalleja ja rohkaisee myös nuoria uusiin toimintatapoihin. (Nuorten Akatemia 2016.)

2.1 Harrastaen tutuksi -hanke

Nuorten Akatemia käynnisti syksyllä 2018 Harrastaen tutuksi -hankkeen. Hanke on yhteistyöhanke, jota koordinoi Nuorten Akatemia. Yhteistyökumppaneina hankkeessa toimivat Rauhankasvatusinstituutti, Wau, Suomen Partiolaiset, Luonto-Liitto, Setlementtiliitto, Kanuuna-verkosto, Hämeen Liikunta ja Urheilu (HLU), Anti-Racist Forum, Oikeudet ilman rajoja, Moniheli, Turvapaikanhakijoiden tuki ja Kotimajoitusverkosto. Kaksivuotista hanketta rahoittaa Opetushallitus. (Nuorten Akatemia 2019b.)

Harrastaen tutuksi -hankkeen tavoitteena on Suomeen muuttaneiden nuorten moninaisen osaamisen tunnistaminen ja vahvistaminen sekä osaamisen

kanavointi järjestöjen, urheiluseurojen ja muiden vapaa-ajantoimintaa järjestävien tahojen toimintaan (Nuorten Akatemia 2019b).

Vuonna 2017 Suomen väestöstä ulkomaalaistaustaisia oli 385 000 eli 6,9% (Tilastokeskus 2019a). Suomi on ollut aina monikulttuurinen, mutta vuoden 2015 maahanmuuttosuman jälkeen aiheesta on alettu puhua enemmän. Suomessa asuvista 15 – 29-vuotiaista kahdeksan prosenttia oli ulkomaalaistaustaisia vuonna 2017. (Tilastokeskus 2019b).

Suomessa asuvilla maahanmuuttajanuorilla on paljon erilaista osaamista ja annettava yhteiskunnallemme, mutta tätä osaamista hyödynnetään vielä melko huonosti esimerkiksi järjestötyössä ja vapaa-ajan toiminnoissa. Yhdistyksissä ja järjestöissä kamppaillaan tekijöiden löytymisen kanssa. Monissa järjestöissä olisi myös halua ottaa toimintaan mukaan eri kulttuureista ja maista tulevia nuoria. Hankkeen tavoitteena on löytää kanavia maahanmuuttajanuorten ja järjestö- ja vapaa-ajantoimijoiden välille. Hankkeen toisena tavoitteena on kaksisuuntaisen kotoutumisen edistäminen ja tukeminen sekä aktiivisen kansalaisuuden vahvistaminen löytämällä mielekkäitä osallisuuden kokemuksia. Hankkeessa myös koulutetaan harrastustoimijoita saavutettavuudesta ja inklusiivisuudesta. Hankkeen kohderyhmää ovat 15- 29-vuotiaat nuoret maahanmuuttajat ja turvapaikanhakijat, järjestö- ja vapaa-ajan toimijat sekä nuorisopalveluissa toimivat. Hanke päättyy keväällä 2020. Työpajoja hankkeessa toteuttivat Rauhankasvatusinstituutti Oulussa ja Tampereella, Hämeen Liikunta ja Urheilu Forssassa ja Hämeenlinnassa, Setlementtiliitto Kuopiossa ja Turussa sekä Nuorten Akatemia Lohjalla. Hanke on valtakunnallinen. (Nuorten Akatemia 2018.) Tämä opinnäytetyö keskittyy Setlementtiliiton osuuteen Kuopiossa.

2.2 Kuopion Setlementti Puijolan Kompassi

Kompassi on perustettu vuonna 1999 ja sitä ylläpitää Kuopion Setlementti Puijola. Kompassi on kansainvälinen kohtaamispaikka, jonka tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koko yhteiskunnassa. Kompassin toiminnan tarkoituksena on edistää kotoutumista ja osallisuutta tarjoamalla erilaisia osallistumisen mahdollisuuksia ja antamalla neuvoa ja tukea erilaisiin viranomaispalveluiden käyttöön ja työn saamiseen. Kompassin toiminnan ydintä on yhteisöllisyys, vertaistuki, kohtaaminen ja

yhdessä tekeminen. Kompassin toiminnan yksi peruspilari on vapaaehtoistyö, jonka kautta jokainen pääsee osallistumaan toiminnan järjestämiseen. (Setlementti Puijola 2019.)

3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Maahanmuuttajanuorten harrastustoimintaan osallistumiseen vaikuttaa hyvin monenlaiset tekijät. Tuon esiin, mitä kaikkea hyvää harrastus ja vapaa-ajantoiminta antaa nuoren elämään ja miten se edistää kotoutumista. Toisaalta mitä syitä harrastamattomuuden taustalla on jo olemassa olevan tiedon pohjalta. Tässä kappaleessa kerron millaisia asioita ilmiön taustalla on ja avaan aiheeseen liittyviä käsitteitä.

3.1 Harrastustoiminnan vaikutukset nuoren elämään

Yleisesti ajatellaan, että harrastukset, liikunta ja mieleinen vapaa-ajanvietto lisää lasten ja nuorten hyvinvointia. Myös valtion kotoutumisohjelmassa 2016 – 2019 on nostettu esille maahanmuuttajanuorten mahdollisuudet osallistua vapaa-ajantoimintaan. Yhtenä ohjelman tavoitteena on maahanmuuttajien vapaa-ajan toimintaan osallistumisen tukeminen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016.)

Harrastusten kautta nuori kehittää omaa osaamistaan ja saa tunteen olevansa osa jostain ryhmää. Onnistumisen kokemukset vapaa-ajan toiminnoissa ovat tärkeä osa nuoren itsetunnon kehittämisessä. Harrastusten kautta voi saada ystäviä ja kielitaito karttuu. (Määttä 2017.)

Yksi iso harrastustoiminnan muoto on liikunta ja eri liikuntalajit. Liikunta on tärkeä osatekijä nuoren hyvinvoinnissa. Liikunnalla on monia kiistattomia fyysisiä ja psyykkisiä terveyshyötyjä. Liikunta parantaa unenlaatua, kohentaa mielialaa ja vähentää stressiä. Liikunta ehkäisee myös monia sydän- ja verisuonisairauksia, tyypin 2 diabetesta, tuki- ja liikuntaelinsairauksia ja joitakin syöpiä. (UKK-instituutti 2019.)

Liikuntaa harrastetaan jokaisessa maailmankolkassa ja on siksi hyvä väline siltojen rakentamiseen maahanmuuttajan ja valtaväestön välillä. Liikuntaharrastuksessa kansalaisuudella, statuksella ja iällä ei ole merkitystä. Esimerkiksi jalkapalloa pelataan ympäri maailman ja kaikki tuntevat sen säännöt. Ei tarvitse olla yhteistä kieltä, jotta voi pelata yhdessä. Liikunnan avulla on mahdollisuus luoda kontakteja valtaväestöön, oppia kieltä ja saada ystäviä. (Suomen Punainen Risti 2018, 3.)

3.2 Turvapaikanhakija

Kuopiossa järjestetyssä työpajassa suurin osa osallistuneista nuorista oli turvapaikanhakijoita. Tämä on voinut osaltaan vaikuttaa työpajojen aikana saatuihin huomioihin, miten nuoret kokevat harrastusmahdollisuutensa. Epävarma tilanne ja tulevaisuudensuunnitelmien puute vaikuttaa huomattavasti osallisuuden kokemuksiin. Rahan puute vaikuttaa myös harrastuksiin. (Suomen Punainen Risti 2018, 4-5.)

Turvapaikanhakija on ulkomailta saapunut henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Turvapaikkaa haetaan esimerkiksi vainon, sodan ja turvattomuuden takia. Turvapaikanhakijoiden määrä Suomessa on vaihdellut 2000 - luvulla 1500 – 6000 välillä. Vuonna 2015 pakolaiskriisin seurauksena Suomeen saapui 32 476 turvapaikanhakijaa. Nytkin tilanne on palannut vuoden 2015 edeltäviin määriin. (Sisäministeriö 2019.)

Turvapaikanhakijastatuksella maassa olevalla täysi-ikäisellä henkilöllä ei ole samoja oikeuksia ja palveluita kuin oleskeluluvan saaneella kuntalaisella. Alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille kuuluvat samat palvelut, kuin muillekin kuntalaisille. Turvapaikanhakijoiden palvelut perustuvat lakiin (kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 2011).

3.3 Kotoutuminen ja kotouttaminen

Kotoutuminen on jatkuva prosessi, jossa maahanmuuttaja omaksuu yhteiskunnan tapoja, kielen ja tarvittavia tietoja ja taitoa esimerkiksi työelämää varten. Myös yhteiskunta muuttuu väestön monimuotoistuuessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019a.)

Kotoutuminen mahdollistuu parhaiten, kun yhteiskunnan viranomaiset, poliittiset päättäjät ja valtaväestö luovat hyvät edellytykset maahan muuttaneelle toimia tasa-vertaisesti. Maahanmuuttajalla täytyy olla mahdollisuus säilyttää ja pitää yllä oman kulttuurin erityispiirteitä, kuitenkin noudattaen yhteiskunnan yhteisiä pelisääntöjä ja lakeja. Kotoutuneeksi voidaan katsoa henkilö, joka on päässyt työelämään ja/tai muuhun kansalaistoimintaan, oppinut kielen ja hänellä on suhteita valtaväestön ihmisiin. Molempipuolinen kulttuuritaustan arvostus ja se, että valtaväestö antaa tilaa erilaisuudelle eikä syrji tai eristä, on edellytys kotoutumiselle. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 7.)

Kotouttaminen on niitä viranomaisten toimia, joilla pyritään maahanmuuttajan kotoutumiseen. Suomessa maahanmuuttajien kotouttamisesta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. (Maahanmuuttovirasto 2019a.)

Kotouttamistyötä tekevät viranomaisten lisäksi mm. kolmannen sektorin toimijat eli järjestöt ja yhdistykset. Työ- ja elinkeinoministeriö on jakanut vuosina 2016- 2019 kolmannen sektorin toimijoille kotoutumista edistävään työhön järjestörahoitusta valtionavustuksen erityisavustuksena. Eri vuosina avustuksille on ollut erilaisia teemoja, joihin hankkeet kohdentuvat, mutta kaikkia yhdistää kotoutumisen edistäminen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019b.)

Vuonna 2019 valtio myönsi järjestöavustusta yhteensä 500 000 euroa kahdeksalle eri hankkeelle. Avustus myönnettiin hankkeille, joiden tavoitteena oli ilman huoltajaa tulleiden oleskeluluvan saaneiden nuorten yhteiskuntaan integroituminen. Hankkeiden toiminnan avulla luodaan sosiaalisia siltoja suomalaiseen yhteiskuntaan ja sen sosiaalisiin verkostoihin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019c.)

3.4 Osallisuus

Osallisuus on hyvin laaja käsite ja sen perkaaminen kokonaisuudessaan on useamman kirjan laajuinen ja olisi jo pelkästään opinnäytetyön aihe. Osallisuudessa on monia ulottuvuuksia.

Osallisuus on ennen kaikkea tunne, joka syntyy, kun ihminen kokee kuuluvansa osaksi jotain yhteisöä. Osallisuus ilmenee mahdollisuutena vaikuttaa, luottamuksena yhteisön jäseniin, tasavertaisuutena ja arvostuksena. Jotta ihminen voi kokea osallisuutta yhteiskuntaan, hänellä täytyy olla mahdollisuus terveyteen, toimeentuloon, työhön, asuntoon ja sosiaalisiin suhteisiin. Kansallisella tasolla osallisuus on demokratiaa. Osallisuus on kuitenkin hyvin yksilöllinen kokemus ja vaihtelee eri elämäntilanteissa samalla ihmisellä. Kaksi ihmistä, joilla on sama sosioekonominen asema, voivat kokea osallisuuden eri tavoin. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2019a.)

Osallisuus ja kotoutuminen kulkevat käsitteinä käsi kädessä, kun puhutaan maahanmuuttajien osallisuuden tunteesta. Kotouttamisella pyritään osallisuuden tunteeseen siinä maassa, jonne henkilö on muuttanut. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2019b.)

Miten lisätä osallisuutta välitilassa oleville turvapaikanhakijanuorille? Odottaminen ja epätietoisuus tulevasta vaikuttavat turvapaikanhakijanuoren elämään niin vahvasti, että osallisuuden tunne voi olla vaikea saavuttaa. Kuten aina lasten ja nuorten kanssa, perusasioiden tulee olla kunnossa, jotta voidaan lähteä rakentamaan osallisuutta. Arjen rytmittäminen, turvalliset aikuiset ja mielekäs tekeminen ovat pohjana osallisuudelle. (Honkasalo 2017, 12.)

3.5 Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat saman arvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa henkilöön liittyvät tekijät, kuten syntyperä tai ihonväri, eivät saisi vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin päästä koulutukseen, saada työtä ja erilaisia palveluja ja perusoikeudet kuuluvat kaikille. (Oikeusministeriö 2019a.)

Yhdenvertaisuuslaissa mainitaan syrjinnän kieltö. Kuitenkin syrjintää tapahtuu Suomessa koko ajan. Vuonna 2015 tehdyssä eurobarometrissä kysyttiin kokemusta siitä, miten yleistä syrjintää on vastaajan mielestä eri perusteilla. Etniseen alkuperään perustuva syrjintä koetaan vieläkin erittäin yleiseksi. Suomalaisista 67% arvioi sen olevan yleistä. (Oikeusministeriö 2019b.) Edelleenkin nousee ilmi erilaisia syrjintätapahtumia työpaikoilla, kouluilla ja harrastuksissa. Esimerkiksi eräs työpajaamme osallistunut nuori kertoi, että kun hän oli ottanut yhteyttä harrastusseuraan, hänelle ei ollut vastattu ollenkaan. Yleisesti ottaen seurat ovat kiitollisia uusista harrastajista, miksi tällä kertaa ei haluttu mukaan?

Yhdenvertaisuuteen kuuluu myös positiivisen erityiskohtelun käsite. Positiivinen erityiskohtelu tarkoittaa niitä toimia, joilla parannetaan tietyn ryhmän, yleensä heikommassa asemassa olevan ryhmän, asemaa ja oikeuksia todellisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi. (Oikeusministeriö 2019c.) Se voi tarkoittaa juuri, maahanmuuttajien harrastustoimintaan pääsyn edistämistä.

Yhdenvertaisuuden tavoittelu vapaa-ajantoiminnassa tämän hankkeen kautta, auttaa myös syntyperältään suomalaisia lapsia ja nuoria pääsemään mukaan harrastustoimintaan. On myös tiettyjä esteitä, jotka koskevat vain maahanmuuttajanuoria, esimer-

kiksi kielitaidon puute. Yhdenvertaisuuden tavoittelu ei ole koskaan huono asia ja tavoittelemalla yhdenvertaisuutta tietyn ryhmän kanssa, auttaa se edistämään yhdenvertaisuutta myös yleisesti. Esimerkiksi yhtenä esteenä monelle on harrastustoiminnan kustannukset. Kun niihin pyritään löytämään ratkaisuja, auttaa se kaikkia pientuloisia.

4 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

Harrastaen tutuksi -hanke alkoi meidän osaltamme keväällä 2019. Ensimmäinen työpaja järjestettiin 1.3.2019 Kompassilla ja toinen, isompi työpaja 24.4.2019 Pohjois-Savon opistolla aikuisten perusopetus ryhmässä. Näistä koottiin materiaalia toimijoiden työpajaan, joka järjestettiin Kuopion Setlementti Puijolan Kompassilla 8.5.2019. Tämän jälkeen hankkeessa alkoi jatkotoimenpiteiden suunnittelu kesän ja syksyn 2019 aikana. Koska itse keskityn opinnäytetyössäni hankkeen alkuvaiheisiin, en käy hankkeen jatkotoimenpiteitä tarkemmin läpi.

Opinnäytetyössäni tutkin millainen harrastustoiminta työpajaan osallistuneita maahanmuuttajanuoria kiinnostaa, mitä osaamista heillä on, mitä he haluaisivat oppia ja mitä ovat harrastamattomuuden syyt. Opinnäytetyöni tarkoituksena on myös etsiä esiin nousseisiin ongelmiin ratkaisuja.

4.1 Menetelmät

Kehittämistyön menetelmänä tässä opinnäytetyössä käytettiin työpajoja. Työpaja nimenä on hyvin laaja, ja voi käsittää monenlaisia toimintoja. Tässä työpajalla tarkoitetaan osallistavaa toimintamuotoa, jossa nuoret saivat tuoda oman äänensä kuuluviin. Työpajan tarkoituksena on saada ihmisille tunne, että he itse ovat aktiivisia toimijoita. Kehittäminen koetaan myös mielekkäämmäksi, kun saa itse olla tekemässä. Työpajassa on mahdollisuus käyttää monenlaisia menetelmiä ja sitä on helppo muokata ryhmään sopivaksi. (Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistys 2017.) Harrastaen tutuksi -hankkeen yhtenä tavoitteena on luoda maahanmuuttajanuorille osallisuuden kokemuksia (Nuorten Akatemia 2018). Työpajat menetelmänä ovat hyvä keino päästä tähän tavoitteeseen.

Työpajassa pyrittiin löytämään vastauksia kysymyksiin pienryhmätyöskentelyn avulla. Kysymykset aseteltiin fläppipaperille ja niitä pohdittiin yhdessä. Jokaisessa pienryhmässä oli yksi keskustelun vetäjä, joka piti yllä keskustelua ja huolehti, että keskustelu pysyi aiheessa. Keskustelun aikana nousseita asioita kirjattiin paperille.

Opinnäytetyöni on hyvin toiminnallinen, eikä sen takia sisällä perinteisiä tutkimusmenetelmiä, kuten kyselyä tai laajempaa haastattelututkimusta. Menetelmän valinta perustui hankesuunnitelmaan, jossa työmuodoksi oli valittu työpajatyöskentely. Jokainen hankkeeseen osallistunut yhteistyökumppani, sai luoda työpajasta mieleisensä kokonaisuuden.

5 NUORTEN TYÖPAJA

Hankkeen ensimmäisiä askeleita oli pyrkiä selvittämään, mitä esteitä harrastustoiminnalle todellisuudessa on. Hankkeen tavoitteena oli myös tunnistaa, millaista osaamista maahanmuuttajanuorilla on ja miten he voisivat sitä hyödyntää vapaa-ajantoiminnassa. Näihin kysymyksiin pyrittiin löytämään vastauksia ideatyöpajoilla.

Ensimmäinen ideatyöpaja järjestettiin Kompassilla 1.3.2019. Tästä ideatyöpajasta saimme hyvää alkuinfoa aiheesta. Kaksi isompaa työpajaa järjestettiin 24.4.2019 Pohjois-Savon opistolla maahanmuuttajien perusopetusryhmissä. Työpajoihin osallistui yhteensä 26 maahanmuuttaja- ja turvapaikanhakijanuorta.

Työpajat Pohjois-Savon opistolla käynnistyivät Kahoot! -pelillä, jonka avulla pyrimme saamaan alustavaa dataa nuorten ajatuksista. Vaikka näissä ryhmissä nuorten suomen kielen taito olikin jo melko hyvää, kysymysten läpikäyminen useampaan kertaan, auttoi nuoria ymmärtämään, mistä aiheesta olemme keskustelemassa.

Pelit ja leikit ovat aina olleet menetelmänä nuorisotyössä. Pelit ovat hyvä keino alentaa stressiä, viettää aikaa ja tutustua toisiin. Leikeissä ja peleissä lapsi oppii monia sosiaalisia taitoja ja kehittää kognitiivisia taitoja. (Huttunen 2014, 11.) Pelin avulla pääsimme kiinni työpajan teemoihin ja pelaaminen oli nuorista hauskaa. Peli rentoutti tunnelmaa ja saimme hyvän kontaktin työpajaan osallistuneisiin nuoriin.

Tämän jälkeen siirryimme pienryhmiin pohtimaan työpajan kysymyksiä. Kysymyksinä työpajassa oli: Mitä osaamista sinulla on? Mitä uutta haluaisit oppia? Mitä esteitä harrastustoiminnalle on?

Saimme todella hyvää keskustelua aikaiseksi työpajan aikana. Harrastustoiminta nähtiin todella tärkeänä osana hyvinvointia. Myös halua harrastaa löytyi. Harrastustoiveita löytyi laidasta laitaan kulttuuriharrastuksista liikuntaharrastuksiin. Yksi usein esille noussut laji oli uinti. Todella moni sanoi, ettei osaa uida ja haluaisi sen taidon oppia.

5.1 Tulosten analysointi

Kahoot! -pelin avulla hyvää pohjatietoa aiheesta ja pääsimme orientoitumaan päivän aiheisiin. Kysymykseen ”Onko sinulla harrastus?” 88% osallistuneista vastasi kyllä. Tämä on tietysti monin tavoin tulkittavissa, sillä kysymyksessä ei eritelty, mitä harrastat. Kysymykseen ”Haluaisitko harrastaa jotain?” 77% vastasi kyllä ja 12% vastasi myöhemmin. Harrastamisen syytä kysyttäessä 39% vastasi henkisen hyvinvoinnin takia ja kuntoilun vuoksi 29%. Vastanneista 21% kertoi harrastavansa kavereiden vuoksi. Vastaaajista 68% kertoi, että harrastamiselle on joku este. Kun kysyimme mitä esteitä harrastamiselle on 42% vastasi, että ajanpuute, rahan puutteen vastasi 27% ja tiedon puutteen vastasi 23%. Viimeinen vastausvaihtoehto oli puitteet ja sen valitsi 8%. Kun kysyimme, että onko sinulla tarpeeksi tietoa eri harrastusmahdollisuuksista, 54% vastasi kyllä.

Kahoot! -pelin vastaukset ovat hyvin monitulkintaisia. Toki pelin tarkoituksena oli lähinnä tutustuttaa nuoret pelin teemoihin ja antaa osviittaa varsinaista pienryhmytyöskentelyä varten. Vastauksissa yllätti myös, että suurin osa vastasi heillä on jo jokin harrastus. Tämä on tietysti positiivinen asia, mutta herättää kysymyksen minkälaiset vapaa-ajan viettotavat nuori katsoo harrastuksiksi. Ennako-oletuksena meillä oli, ettei suurimmalla osalla olisi harrastusta, mutta tämä vastaus kumosi oletuksen. Työpajassa nousi esille hyvin vahvasti myös harrastustoiminnan esteet. Jos moni kertoi harrastavansa jotain, miksi niihin harrastuksiin ei ole esteitä?

Tässä nuorten ryhmässä suurimmaksi harrastustoiminnan esteeksi nousi kyselyn perusteella ajanpuute. Tämä on kinkkinen pulma, kun mietitään harrastustoimintaan osallistumista. Harrastustoiminta olisi nuorille todella tärkeää hyvinvoinnin kannalta, mutta sitä ei kuitenkaan nosteta niin tärkeäksi elämässä, kuin esimerkiksi opiskelua ja työtä. Aikaa kaikilla ihmisillä on kuitenkin saman verran, joten mitkä ovat keinot muokata nuoren arkea niin, että aikaa jäisi myös mieleiseen ja hyvinvointia edistävään har-

rastustoimintaan. Nämä ovatkin ehkä arvokysymyksiä, joita jokainen joutuu elämässään pohtimaan. Mihin käytän aikani ja mikä minulle tuottaa hyvinvointia. Nuori voi tarvita näissä kysymyksissä ja ajankäytön säätelyssä aikuisen ohjausta.

5.2 Nuorten työpajan anti

Tärkein viesti, joka työpajoissa nousi, olivat harrastustoiminnan esteet. Esteenä harrastamiselle olivat harrastusten korkeat kustannukset, ajanpuute, tilojen puute, puutteet kielitaidossa, pitkät välimatkat ja tiedon puute. Monet kokivat, ettei heillä ole juurikaan aikaa enää koulun jälkeen harrastaa ja harrastusten kustannukset koettiin todella korkeiksi. Useimmat sanoivat, että kesällä on hyvät mahdollisuudet omaehtoiseen harrastamiseen, mutta pitkä talvi tuo haasteita, kun ei voi olla ulkona. Tiedon löytäminen eri harrastusmahdollisuuksista on vaikeaa. Useimmiten kun selaa eri harrastustoimijoiden sivuja, tiedot ovat suomeksi ja useamman klikkauksen takana. Puutteellisella kielitaidolla voi olla hyvin vaikea löytää tarvitsemaansa tietoa.

Koska useimmat työpajaan osallistuneet ovat Suomessa turvapaikanhakijastatuksella, sekin vaikuttaa harrastustoimintaan osallistumiseen. Tällä hetkellä osa turvapaikka-prosesseista on venynyt jo usean vuoden mittaisiksi. Epävarma tilanne ja epätietoisuus tulevaisuudesta eivät ole otollinen aika miettiä harrastuksia. Tämä onkin hankala tilanne, sillä harrastukset ja mieleiset vapaa-ajanviettotavat veisivät ajatuksia hieman muualle. Eräs työpajaan osallistunut sanoi suoraan, että he ovat laiskoja. Ei vain ole kiinnostusta osallistua harrastustoimintaan. Millä kiinnostuksen saisi heräämään?

Turvapaikanhakijoiden tulotaso on usein melko pieni. Jos turvapaikanhakijalla ei ole omia tuloja tai varallisuutta, hän on oikeutettu vastaanottorahaan, jota haetaan vastaanottokeskuksesta. Vastaanottorahan määrään vaikuttavat omat tulot, puolison tulot ja kaikki varallisuus. Vastaanottoraha on tarkoitettu välttämättömiä perustarpeita varten. Se on yksin asuvalla henkilöllä enimmillään 312,23 euroa, jos vastaanottokeskuksessa ei tarjota ruokaa. (Maahanmuuttovirasto 2019b.) Tällä rahalla ostetaan mm. ruoka, vaatteet, lääkkeet, liikkuminen, puhelinlasku ja puhelin.

Monien harrastusten kustannukset voivat nousta useampaan kymmeneen euroon kuukaudessa. Lisäksi kustannuksia nostavat matkakulut, jotka riippuvat siitä missä har-

rastuspaikka sijaitsee. Taajama-alueella pääsee melko hyvin liikkumaan paikallisliikenteellä. Pohjois-Savossa vastaanottokeskus sijaitsee Siilinjärvellä (Maahanmuuttovirasto 2019c). Pohjois-Savossa liikennöitsijänä toimii Vilku ja sen matkakortin nimi on Waltti. Waltti-matkakortti, jolla voi kulkea sekä Siilinjärven, että Kuopion alueella, maksaa alle 19-vuotiaalta 62,00 euroa, aikuiselta (20 vuotta täyttäneet) 88,00 euroa ja opiskelijalta 62,00 euroa. (Kuopion seudun joukkoliikenne 2019.) Tämä lohkaisee ison osan kuukausittaisista tuloista.

Suomessa esimerkiksi opiskelijat ovat melko samankaltaisessa asemassa rahallisesti kuin turvapaikanhakijat. Tähän ei lasketa opiskelijoille myönnettävää valtion lainantakausta. Suomessa opintorahan suuruus on itsenäisesti asuvalla 18 vuotta täyttäneellä 250,28 euroa (Kela 2019a). Tämän lisäksi opiskelijalla on oikeus yleiseen asumistukeen, joka lasketaan opiskelijan tulojen ja hyväksyttävien asumismenojen perusteella (Kela. 2019b). Yleisen asumistuen määrä on 80% hyväksyttävien asumismenojen ja perusomavastuun erotuksesta. Jos tulot ovat hyvin pienet, ei perusomavastuuta ole. (Kela 2019c.) Opintorahasta näin ollen maksetaan vähintään 20% asunnon vuokrasta. Toki Suomessa opiskelijoita tuetaan monella muullakin tavalla, esim. ateriatuki ja muut opiskelija-alennukset. Harrastusmaksujen pienentäminen auttaakin kaikkia pienituloisia, opiskelijoita, turvapaikanhakijoita ja pienituloisia perheitä. Sen takia erilaisten tukitoimien kehittäminen harrastusmaksujen pienentämiseksi on hyvä asia.

Kysymykseen ”Mitä osaamista sinulla on?”, saimme paljon erilaisia vastauksia. Kysymys oli mielestäni liian laaja, ja sitä olisi pitänyt tarkentaa jollain tavalla. Pienryhmässä keskustellessamme, jouduimme tarkentamaan, mitä kysymyksellä haettiin. Osa vastasi erilaisiin ammatteihin liittyvää osaamista. He olivat työskennelleet omassa kotimaassaan mm. automaalarina, parturina, kokkina ja suutarina. Samoin kysymykseen ”Mitä uutta haluaisit oppia?”, vastaukset liittyivät ammatteihin. Tuntui, että harrastukset ovat melko toissijainen asia nuorten elämässä. He olivat hyvin opiskelu- ja työorientoituneita ja monella tulevaisuuden haaveet liittyivät työelämään. Useampi nuori vastasikin, että hän haluaa ensin oleskeluluvan, opiskelu- ja/tai työpaikan. Vasta näiden jälkeen olisi aika miettiä harrastuksia ja vapaa-aikaa. Jalkapallo oli yksi suosituin harrastusmuoto ja sitä moni halusi harrastaa Suomessakin. Myös osaamista jalkapallon saralla löytyi useammalta. Osa nuorista oli pelannut jalkapalloa omassa kotimaassaan jo melko korkealla sarjatasolla. Tämän vuoksi monetkaan ns. höntsä-joukkueet

eivät motivoineet nuoria osallistumaan. Koettiin, että mahdollisuudet päästä edustusjoukkueeseen pelaamaan olivat pienet, vaikka osaamista olisikin. Kun oman tasoista joukkuetta ei löydy, lopahtaa peli-into.

Kun keskustelimme, haluaisivatko nuoret olla itse mukana toteuttamassa harrastustoimintaa, kiinnostus oli melko vähäistä. Monet kyllä haluaisivat itse osallistua erilaisiin toimintoihin, mutta valmentajana toimiminen koettiin vieraaksi. Moni koki, ettei ole vielä tarpeeksi hyvä voidakseen opettaa muita. Osa ei taas kokenut osaavansa toimia lasten kanssa. Useampi sanoi, ettei tiedä miten sellainen onnistuisi tai miten voisi päästä esimerkiksi valmentajaksi.

Kiinnostusta erilaisiin harrastuksiin kuitenkin löytyi paljon. Nuoret olivat kiinnostuneita monista eri liikuntalajeista mm. eri pallopelit, uinti ja kuntosali. Myös erilaiset taide- ja kulttuuriharrastukset kiinnostivat. Kuten jo aiemmin mainitsin, useamman nuoren haaveet liittyivät paljon opiskeluun ja työelämään, eivätkä niinkään harrastustoimintaan.

Mielestämme työpaja oli todella onnistunut ja saimme paljon tärkeää tietoa nuorten ajatuksista harrastuksiin liittyen. Esteistä huolimatta löytyi myös hyviä kokemuksia. Eräs työpajaan osallistunut kertoi, että oli opettajan suosituksen perusteella ottanut yhteyttä lajiseuraan ja saanut itselleen mieleisen harrastuksen. Monet sanoivatkin, että ne, joilla on suomalaisia ystäviä, löytävät helpommin itselleen mieleisen harrastuksen, koska saavat apua ystävältään tai muulta tutulta.

Olisi mielenkiintoista selvittää enemmänkin jo oleskeluluvan saaneiden nuorten ajatuksia harrastustoiminnasta ja yleisemmin kansalaistoimintaan osallistumista.

5.3 Haasteet työpajan pitämisessä

Lähtiessäni suunnittelemaan työpajaa, en tiennyt juurikaan millainen ryhmä työpajassa minua odottaa. Ennakkotietona sain, että ryhmässä opiskelevat nuoret ovat suurimmaksi osaksi turvapaikanhakijoita. En tiennyt ryhmän kielitaidosta tai ikäkaumasta. Vaikka hankkeen kohderyhmä ovat nuoret 16 – 25-vuotiaat maahanmuuttajat, oli ryhmässä vanhempiakin opiskelijoita.

Olisimme halunneet kerätä enemmän tietoa nuorten jo olemassa olevasta osaamisesta. Tämän tiedon kerääminen osoittautui hieman hankalaksi. Luulen, etteivät nuoret ai-

van ymmärtäneet, mitä halusimme tietää. Osaaminen käsitteenä oli ehkä vaikeasti ymmärrettävä. Monien ajatukset olivat enemmän työelämässä, kun puhuimme osaamisesta. Pohdittavia kysymyksiä oli useampi, joten vastaukset menivät osaltaan päällekkäin.

6 VAPAA-AJAN TOIMIJOIDEN TYÖPAJA

Toisena toimenpiteenä hankkeessa oli työpajojen järjestäminen vapaa-ajan toimijoille. Kutsuimme runsaasti Pohjois-Savon alueelta eri vapaa-ajan toimijoita mukaan, nuorisopalveluista seuratoimijoihin. Vapaa-ajan toimijoiden työpaja pidettiin 8.5.2019 Kuopion Setlementti Puijolan Kompassilla. Työpajaan osallistui 15 henkilöä. Saimme koottua yhteen innostuneen joukon toimijoita pohtimaan, miten saisimme harrastustoiminnasta yhdenvertaista ja kaikille avointa, ja mikä on toimijoiden näkökulma nuorten esille nousseisiin harrastamisen esteisiin.

Toimijat olivat yhtä mieltä siitä, että paljon on vielä tehtävää, jotta yhdenvertaisuus harrastustoiminnassa toteutuu. Harrastamisen kustannuksia tulisi saada alaspäin. Yhtenä ehdotuksena oli talkootyö, jota tekemällä omaa harrastusmaksua saisi pienemmäksi. Olimme myös yhtä mieltä siitä, että tiedon löytämisestä tulisi helpottaa. Toimijat laativat työpajan aikana ilmoituksia harrastustoiminnasta, joissa oli lyhyesti ja ytimekkäästi kerrottu kaikki tärkeimmät asiat, jotka pitää tietää kyseisestä harrastuksesta ja miten sen voi aloittaa. Tätä ideaa voisi hyvin jalostaa seurojen käyttöön. Puhuimme myös siitä, onko seuroilla liian suuret kielitaitovaatimukset, että voi toimia esim. valmentajana? Ja voisiko seurojen nettisivuilla olla tietoa myös muilla kielillä? Muita esiin tuotuja ratkaisuja oli esimerkiksi lajikokeilut.

Vapaa-ajan toiminnassa olisi hyvä jatkuvasti tarkastella oman toiminnan avoimuutta ja yhdenvertaisuutta. Tietyn väliajoin seurassa olisi hyvä kysyä: onko toimintamme todella kaikille avointa ja yhdenvertaista?

6.1 Työpajan kulku

Työpajan alussa toimijoille esiteltiin nuorten työpajan antia eli mitä saimme selville ja mikä on nuorten näkökulma asiaan. Toimijat esittelivät itsensä ja miksi he kiinnostuivat osallistumaan työpajaan. Halusimme myös kuulla heidän näkemyksensä, ovatko

kaikki tervetulleita toimintaan ja onko toimintaan helppoa päästä ja onko heidän toiminnassaan tällä hetkellä eri taustaisia nuoria. Moni toimijoista sanoi, että periaatteessa toimintaan voi osallistua kuka tahansa eikä nuoren taustaan kiinnitetä huomiota, mutta käytännössä eri taustaisia nuoria ei ollut heidän toiminnassaan ollut mukana. Osalla taas oli paljonkin.

Konkreettisenä toimenpiteenä toimijat saivat tehdä omasta toiminnastaan ilmoituksen harrastustoiminnasta. Koska monella nuorella esteenä harrastustoiminnalle oli tiedon puute, yksinkertainen, pelkistetty ilmoitus millaista toimintaa, vapaa-ajan toimija tarjoaa ja kehen voi ottaa yhteyttä, helpottaa tiedon saantia.

Sen jälkeen pohdimme yhdessä kysymyksiä: Miten maahan muuttaneet voivat hyödyntää osaamistaan harrastustoiminnassa? Millaisia paikkoja nuorille ohjaajille? Mitä tarvitaan, että toimintaan pääsee mukaan? Miten luodaan kaikille avointa ja yhdenvertaista toimintaa?

Työpajan lopuksi suunnittelimme, että nuoret tulevat tapaamaan vapaa-ajan toimijoita. Tavoitteena oli, että mahdollistetaan kohtaamisia nuoren ja vapaa-ajan toimijoiden välille, jolloin toimintaan mukaan lähtemisen kynnys madaltuisi. Nuoria saapui paikalle melko vähän ja koska toimijoiden joukossa oli melko vähän liikuntaseurojen edustajia, ei kohtaaminen ollut niin antoisa kuin toivoimme. Nuoret olivat odottaneet paikalle enemmänkin lajiseurojen edustajia. Toimijatyöpajaan osallistuneet olivat suurimmaksi osaksi järjestöistä ja kunnan nuorisopalveluiden työntekijöitä.

6.2 Työpajan anti

Työpajassa nousi ilmi, että nuorten osaamiselle olisi seuroissa paljonkin käyttöä. Kuitenkin osaamisen tunnistaminen koettiin haastavaksi. Luottamuksen rakentamista korostettiin. Liikuntaseuroissa olisi käyttöä apuohjaajille ja apuvalmentajille, jonka kautta pääsisi toimintaan mukaan. Tämä edellyttää tietysti lajin hallintaa. Monissa järjestöissä, seuroissa ja yhdistyksissä kaivattiin myös vapaaehtoisia esimerkiksi tapahtumien järjestämiseen.

Seurojen viestinnän kehittäminen on yksi iso haaste, jotta toimintaan on helppo tulla mukaan. Selkeä ja helposti löydettävä tietoa auttaa pääsemään mukaan toimintaan. Myös tärkeämpien tietojen kääntäminen englanniksi voisi auttaa. Pohdimme myös,

onko seuroissa liian korkeat kielitaitovaatimukset, jos nuori haluaisi toimia apuohjaajana. Tai vaatiiko pelkästään osallistuminen hyvää suomen kielen taitoa?

7 RATKAISUEHDOTUKSET JA KEHITYSIDEAT

7.1 Ratkaisuehdotuksia esteiden purkamiseen

Suurin esiin noussut este harrastustoiminnalle oli harrastusten korkeat kustannukset. Tähän voidaan laskea myös matkakulut, joita tulee, kun harrastuksiin kuljetaan. Maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden integroitumiseen kulttuurin ja liikunnan avulla, on myönnetty valtion avustusta 1 480 000 euroa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017). Erilaiset liikunta- ja kulttuuri hankkeet ovat yksi keino mahdollistaa harrastuksia ja lajikokeiluja turvapaikanhakijoille ja maahanmuuttajanuorille. Se voi madallata kynnystä osallistua harrastustoimintaan myöhemmin itsenäisesti ja auttaa nuorta löytämään itselleen mieleisen lajin.

Harrastusten maksuttomuus ei kuitenkaan ole ainoa keino lisätä harrastuksiin osallistumista. Harrastuskustannuksilla on yleensä syynsä, eivätkä hankkeet ole lopullinen ratkaisu harrastuksiin osallistumiseen. Moneen tapahtumaan lähdetään kyllä mukaan, jos se on ilmainen, mutta syntyykö silloin pidempiaikaista sitoutumista toimintaan? Jos harrastus on mieleinen, siitä ollaan valmiita jotain maksamaan. Suomessa yleisesti ottaen jokainen joutuu maksamaan harrastuksistaan ja pienen maksun periminen auttaa tottumaan harrastusten maksullisuuteen. Maahanmuuttajille tarjotut maksuttomat liikuntapalvelut eivät myöskään edistä yhdenvertaisuutta kantaväestön kanssa ja saattavat kasvattaa kuilua maahanmuuttajien ja kantaväestön kanssa. Ilmaiset liikuntapalvelut voidaan nähdä epäreiluiksi. (Maijala 2014, 35-36.)

Hankkeiden huono puoli on, että ne on yleensä suunnattu tietyille kohderyhmälle. Tässä on juuri ongelmana esimerkiksi se, että ilmaiset/edulliset harrasteryhmät ovat vain maahanmuuttajataustaisille nuorille. Tämä ei edistä mahdollisuutta ystäväystyä tai kohdata valtaväestön edustajien kanssa. Erilliset ryhmät maahanmuuttajanuorille ovatkin vain väliaikainen ratkaisu ongelmiin. Ne ikään kuin toimivat ponnahduslautana, jonka kautta nuori innostuu osallistumaan kunnan tai seurojen järjestämään kaikille suunnattuun toimintaan. (Maijala 2014, 3.)

Mitä kestävämpiä ratkaisuja sitten harrastuskustannuksiin olisi? Toimijatyöpajassa pohdittiin ns. pienituloisten ”liikuntaseteliä”, jolla saisi osallistua valitsemaansa harrastustoimintaan. Esimerkiksi kunta tukisi näin kaikkia kunnassa asuvia pienituloisia osallistumaan hyvinvointia edistävään toimintaan. Yhtenä vaihtoehtona ehdotettiin työkokeiluja eri seuroihin ja järjestöihin, jotta nuori hahmottaisi kokonaisuudessaan millaista toimintaa kolmannella sektorilla on. Nuoren oma aktiivisuus koettiin todella tärkeäksi asiaksi ja siihen haluttiin kannustaa. Tämä voisi olla käytännössä esim. talokötyöllä ansaittuja harrastuskertoja tai joku muu kannustin, jolla harrastukseen voisi osallistua edullisemmin, kun on itse aktiivinen.

Osa nuorista kertoi, että he ovat löytäneet harrastusten pariin, kun joku suomalainen ystävä on auttanut ja neuvonut kädestä pitäen, miten harrastukseen pääsee. Tällainen harrastustukihenkilö voisi olla yksi keino saada nuoria osallistumaan jo olemassa oleviin toimintoihin.

Järjestöjen, kuntien ja seurojen toiminnan kehittäminen yhä enemmän yhdenvertaiseksi nähtiin todella tärkeänä. Kaikessa toiminnassa olisi hyvä pohtia säännöllisin väliajoin, onko toimintamme yhdenvertaista ja miten voisimme edistää sitä.

7.2 Kehitysideat Harrastaen tutuksi -hankkeeseen

Harrastaen tutuksi -hankkeen tavoitteena oli maahanmuuttajanuorten monipuolisen osaamisen tunnistaminen ja hyödyntäminen seurojen ja järjestöjen käyttöön. Tähän kysymykseen en tässä opinnäytetyössä vielä löytänyt vastausta. Seuraava askel hankkeessa olisi kehittää työkaluja osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen.

Osaamisen tunnistamista ja tunnustamista on alettu aiempaa enemmän nostaa esille ja se onkin jo käytössä joissakin oppilaitoksissa ja järjestöissä. Savon ammattiopisto on ainakin yksi oppilaitos, joka käyttää osaamisen tunnistamista osana koulutustaan. Jos opiskelijalla todetaan olevan aiempaa osaamista tutkintoon liittyen, se voi jouduttaa opiskelua (Savon koulutuskuntayhtymä 2019).

Myös esimerkiksi Suomen Partiolaiset on ottanut käyttöön partiossa hankitun osaamisen tunnustamisen aiempaa enemmän. Partio toimintaan osallistumisesta opitut taidot ja vapaaehtoistoimintaan osallistumisesta myönnetään sähköisiä osaamismerk-

kejä, joita voi käyttää esimerkiksi työnhaussa. Partiossa on mahdollista suorittaa monipuolisesti erilaisia projekteja, opinnäytetöitä ja työharjoitteluita ammattikouluun tai ammattikorkeakouluun. (Suomen Partiolaiset 2019.)

Missä maahanmuuttajanuoret voivat näyttää omaa aiempaa osaamistaan ja tuoda sitä esille? Miten osaamista osattaisiin hyödyntää aiempaa paremmin? Järjestämässämme työpajoissa nousi jo esille osaamisen ja taitojen käsitteiden selittämisen vaikeus. Miten nuori sitten pystyy tunnistamaan omaa osaamistaan, jos se on käsitteenä jo vaikea? Olisi hyvä saada nuoren kaikki osaaminen yksiin kansiin, jotta hän voisi hyödyntää sitä niin opinnoissa, työssä kuin harrastuksissakin. Jos esimerkiksi ammatillinen koulutus on ensimmäinen paikka, jossa osaamiskartoitusta tehdään, moni turvapaikanhakija on jää tämän ulkopuolelle.

Maahanmuuttovirasto käynnisti keväällä 2018 OSAKA -hankkeen, jonka tavoitteena on tukea ja edistää turvapaikanhakijoiden mielenterveyttä, toimintakykyä ja aktiivisuutta sekä kehittää osaamisen kartoittamista vastaanottovaiheessa. Hanke saa hanketukea (ajalla 2.4.2018-30.9.2019) EU:n Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastosta (AMIF) ja sitä toteuttaa Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikkö yhteistyössä Työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Hankkeessa pyritään jalkauttamaan kaikkiin vastaanottokeskuksiin osaamiskartoitusmalli, jonka avulla tunnistetaan turvapaikanhakijoiden monipuolinen osaaminen. (Hammar 2018, 5-7.) Kun hanke saataisiin jalkautettua kaikkiin vastaanottokeskuksiin tasapuolisesti, turvapaikanhakijalla olisi kuntaan siirtyessään jo kattava kartoitus omasta osaamisestaan, jota hän voisi hyödyntää esimerkiksi opiskelupaikkaa tai työtä etsiessään.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöni aihe osoittautui melko haastavaksi olennaisen tiedon löytymisen takia. Tietoa kotoutumisesta ja maahanmuutosta löytyy todella paljon, mutta olennaisen tiedon löytäminen osoittautui haastavaksi. Aiheesta oli jo tehty paljon erilaisia tutkimuksia ja vuodesta 2016 lähtien on ollut pilvin pimein erilaisia kotoutumista edistäviä hankkeita. Tämä vaikutti osaltaan omiin ennakko-oletuksiin mitä työpajoissa nousee esille. Oli myös vaikeaa löytää uudenlaisia ratkaisumalleja, koska monenlaista toimin-

taa oli jo kokeiltu. Taustalla olevat ilmiöt ovat todella monisyisiä, eikä niihin löydy yksinkertaisia ratkaisuja. Harrastustoiminnan yhdenvertaisuuden edistäminen on jo itsessään iso aihe ja kun siihen lisätään maahanmuuttopolitiikka, on soppa valmis.

Oli mielenkiintoista osallistua yhteistyöhankkeeseen, jossa oli monia eri toimijoita. Vaikka toiminnan raamit tulivat hankkeesta, sain vapaasti muokata niitä itselleni sopivaksi. Esimerkiksi nuorten työpajan sain suunnitella itsenäisesti. Tämä oli hyvin opettavainen kokemus. Pääsin näkemään miten tällaiset hankkeet toimivat käytännössä. Sain tutustua uusiin toimijoihin ja luoda verkostoja tulevaisuutta varten.

Hankkeeseen osallistuminen tuli meille nopealla aikataululla ja se toi haastetta työpajan suunnitteluun. Vaikka hankkeessa itsessään on jo tehty kattavaa selvitystyötä ennen toimenpiteiden aloitusta, tulisi antaa yhteistyökumppaneillekin mahdollisuus perehtyä aiheeseen ennalta kattavammin. Aihetta olisi voinut selvittää kohderyhmältä aiempaa laajemmin, jos olisi ollut enemmän aikaa perehtyä hankkeen materiaaleihin ja jo olemassa olevaan tietoon.

Koska opinnäytetyö keskittyi hankkeen alkuvaiheisiin, monia kysymyksiä jäi vielä auki. Työpajojen avulla saimme kuitenkin hyvin vastauksia niihin kysymyksiin, joihin lähdimme vastauksia hakemaan. Työpajoista koostettuja havaintoja on hyödynnetty myös Nuorten Akatemian tekemässä Saavutettavan vapaa-ajantoiminnan askeleet -materiaalissa (Nuorten Akatemia 2019c). Materiaali on vielä tekovaiheessa, mutta tulee julkiseksi piakkoin. On todella hienoa, että olen saanut olla osaltani toteuttamassa hanketta, joka edistää valtakunnallisesti maahanmuuttajanuorten osallisuutta. Toivon opinnäytetyöstäni olevan hyötyä myös hankkeen loppuvaiheisiin, kun hanke täytyy raportoida.

LÄHTEET

Alitolppa-Niitamo, Anne. Säävälä, Minna 2013. Johdattelua kirjan teemoihin. Olemme muuttaneet ja kotoudumme. Väestöliitto. Alitolppa-Niitamo, Anne & Fågel, Stina & Säävälä, Minna. (Toim.) Helsinki: Kirjapaino Fram

Hammar, Sari 2018. Kuka tulee Suomeen ja mitä hän osaa? Teoksessa Siirtolaisuus. Martikainen, Tuomas. (Toim.) Siirtolaisuusinstituutin verkkojulkaisu. Viitattu 26.11.2019. http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/siirtolaisuus-migration/sm4_2018.pdf

Honkasalo, Veronika. 2017. Nuorten turvapaikanhakijoiden elämää vastaanottovaiheessa. Nuorisotutkimusverkosto. Honkasalo, Veronika & Maiche, Karim & Onodera, Henri & Peltola, Marja & Suurpää, Leena (Toim.) Helsinki: Unigrafia

Huttunen, Tero. 2014. Johdatus digitaaliseen pelikulttuuriin nuorisotyössä. Nuorisotyö pelaa. Lauha, Heikki (Toim.) Verke. Viitattu 4.11.2019. <https://www.verke.org/wp-content/uploads/2016/01/Nuorisotyö%CC%88-pelaa.pdf>

Kela 2019a. Opintoraha. Viitattu 4.11.2019. <https://www.kela.fi/opintotuki-opintoraha>.

Kela 2019b. Yleinen asumistuki. Viitattu 4.11.2019. <https://www.kela.fi/yleinen-asumistuki>

Kela 2019c. Asumisen tuet. Määrä ja maksaminen. Viitattu 4.11.2019 <https://www.kela.fi/asumisen-tuet-maara-ja-maksaminen>

Kuopion seudun joukkoliikenne 2019. Lippujen hinnat. Viitattu 9.11.2019. <https://vilkkku.kuopio.fi/lipputyypit-hinnat/lippujen-hinnat#kausilippu>

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta ja ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 17.6.2011/746. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110746>

Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistys 2017. Työkaluja toiminnan kehittämistyöpajoihin. Viitattu 10.10.2019. <https://www.toimeksi.fi/kansalais-ja-yhdistystoimijoille/arvioinnin-tyokaluja-ja-menetelmia/vapaaehtoistoiminnan-arviointi-ja-kehittaminen/tyokaluja-toiminnan-kehittamistyopajoihin/>

Maahanmuuttovirasto 2019a. Kotouttaminen. Viitattu 18.11.2019. <https://migri.fi/kotouttaminen>

Maahanmuuttovirasto 2019b. Vastaanottoraha. Viitattu 20.10.2019. <https://migri.fi/vastaanottoraha>

Maahanmuuttovirasto 2019c. Vastaanottokeskusten yhteystietoja. Viitattu 20.10.2019. https://migri.fi/documents/5202425/6428609/vastaanottokeskusten_yhteystietoja_5.1.2017.pdf/940f4473-aff9-4329-befa-506aa734a215/vastaanottokeskusten_yhteystietoja_5.1.2017.pdf

Maijala, Hanna-Mari. 2014. Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla- Kehittämishankkeiden seuranta ja arviointi vuosilta 2011 – 2013. Likes- tutkimuskeskus. Viitattu 4.11.2019. <https://www.likes.fi/filebank/1370-Maahanmuuttajien-kotouttaminen-liikunnan-avulla2014.pdf>

Määttä, Suvi 2017. Nuorten hyvinvointikertomus. Indikaattorit: Itsensä kehittäminen ja harrastaminen. Viitattu 5.6.2019 <https://www.nuortenhyvinvointikertomus.fi/indikaattorit/itsensa-kehittaminen/harrastaminen>

Nuorten Akatemia 2016. Strategia 2020. Viitattu 17.9.2019. <https://www.nuortenakatemia.fi/wp-content/uploads/2018/04/strategia-2020.pdf>

Nuorten Akatemia 2018. Valtion avustus kotoutumisen edistämiseen 2018. Hakemus 25.5.2018. Ei julkaistu.

Nuorten Akatemia 2019a. Mikä on nuorten akatemia. Viitattu 17.9.2019. <https://www.nuortenakatemia.fi/mika-nuorten-akatemia/>

Nuorten Akatemia 2019b. Hankkeet. Harrastaen tutuksi. Viitattu 4.6.2019. <https://www.nuortenakatemia.fi/hankkeet/harrastaen-tutuksi/>

Nuorten Akatemia 2019c. Saavutettavan vapaa-ajantoiminnan askeleet. Ei julkaistu.

Oikeusministeriö 2019a. Mitä on yhdenvertaisuus. Viitattu 3.6.2019. <https://yhdenvertaisuus.fi/mita-on-yhdenvertaisuus>

Oikeusministeriö 2019b. Eri väestöryhmien kokema syrjintä. Viitattu 4.6.2019. <https://yhdenvertaisuus.fi/eri-vaestoryhmien-kokema-syrjinta>

Oikeusministeriö 2019c. Positiivisen erityiskohtelun opas. Viitattu 4.6.2019. <https://www.syrjinta.fi/documents/10181/36404/Positiivisen+erityiskohtelun+opas/34593484-7b08-47da-a662-cceb6e4df28e>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. Turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien integrointi -avustukset. KULTTUURI, LIIKUNTA JA NUORISO. Viitattu 5.11.2019 https://minedu.fi/documents/1410845/5156174/avustukset_28.8.2017.pdf/993d9e25-e155-486b-a576-b29537a6aa05/avustukset_28.8.2017.pdf

Savon koulutuskuntayhtymä 2019. Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Viitattu 9.11.2019. <https://www.sakky.fi/opiskelijalle/ammattillinen-opiskelu/henkilokohtainen-osaamisen-kehittamissuunnitelma-hoks>

Setlementti Puijola 2019. Mikä on kompassi? Viitattu 4.11.2019 <https://www.puijola.net/kompassi/mika-on-kompassi/>

Sisäministeriö 2019. Maahanmuutto. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset. Viitattu 1.11.2019. <https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>

Suomen Partiolaiset 2019. Osaaminen. Viitattu 9.11.2019. <https://www.partio.fi/lippukunnille/pestien-tuki/osaaminen/>

Suomen Punainen Risti 2018. Vastaanottokeskuksissa järjestettävän liikunnan hyvät käytännöt – Opas liikuntaa järjestäville tahoille. Viitattu 5.11.2019. https://rednet.punainenristi.fi/system/files/page/VOK_liikunta_SU_A4.pdf

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2019a. Osallisuus. Viitattu 1.11.2019. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2019b. Kotoutuminen ja osallisuus. Viitattu 1.11.2019. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus>

Tilastokeskus 2019a. Maahanmuuttajat väestössä. Viitattu 5.6.2019. <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaalais-taustaiset.html>

Tilastokeskus 2019b. Maahanmuutto kasvattaa nuorten määrää. Viitattu 3.6.2019 <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2017/maahanmuutto-kasvattaa-nuorten-maaraa/>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2016. Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016–2019 ja valtioneuvoston periaatepäätös Valtion kotouttamisohjelmasta. Viitattu 4.6.2019. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79075/TEM-jul_45_2016_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019a. Maahanmuuttajien kotouttaminen. Viitattu 4.11.2019 <https://tem.fi/maahanmuuttajien-kotouttaminen>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019b. Valtionavustus järjestöille kotoutumista tukevaan työhön 2020. Viitattu 10.11.2019. <https://kotouttaminen.fi/jarjestoavustus>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019c. Vuonna 2019 rahoitetut hankkeet ja järjestöt. Viitattu 10.11.2019. <https://kotouttaminen.fi/rahoitetut-hankkeet-2019>

UKK- instituutti 2019. Liikunnan vaikutukset. Viitattu 4.11.2019. https://www.ukk-instituutti.fi/tietoa_terveysliikunnasta/liikunnan_vaikutukset